

Соціальні та екологічні інвестиційні проекти та їх фінансування органами місцевого самоврядування.

Котенко Н.В.

Трансформаційний стан, в якому знаходиться економіка України останні майже два десятиліття передбачає поступову децентралізацію владних та управлінських важелів з державного на місцевий та регіональний рівні. Саме тому доцільно на наш погляд розглядати саме місцеві фінансові ресурси як найбільш перспективне джерело фінансування інвестиційних проектів у сфері надання громадянам соціальних та екологічних послуг.

Розробка ефективного механізму фінансового забезпечення будь-яких інвестиційних проектів пов'язана насамперед з визначенням джерел формування інвестиційних ресурсів. Традиційно визначається чотири групи таких джерел: власні засоби інвестора, асигнування із бюджету, позикові кошти і залучені ресурси. В залежності від того, якого типу передбачається проект, тобто в залежності від основних сфер діяльності, в яких він впроваджується (технічний, організаційний, економічний, соціальний, екологічний чи змішаний) відповідне джерело фінансування або ж комбінація таких джерел буде вважатися оптимальною. Зрозуміло, що інвестиційні проекти, основною метою яких буде отримання прибутку, пропонується їх назвати самоокупні проекти, будуть фінансуватися за рахунок власних, позикових та залучених ресурсів. В той час, як інвестування в проекти, пов'язані з досягненням соціального чи екологічного ефектів, тобто громадські інвестиційні проекти (ГП), потребує фінансової підтримки з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування включають кошти місцевих бюджетів, фінансові ресурси підприємств організацій і установ, що знаходяться в комунальній власності та кошти цільових фондів, що використовуються місцевими органами влади. Сам механізм фінансування ГП регіонального розвитку є досить розгалуженим. Кошти можуть бути отримані через наступні фінансові інструменти: гранти, позики, акції, податки.

Традиційно гранти - це пряме перерахування бюджетних коштів приватним підприємцям. Вони можуть бути двох видів: цільові - фінансова допомога, мета використання якої чітко визначена її надавачем; та нецільові - використовуються на власний розсуд отримувача відповідно до функцій його діяльності; розмір грантів може бути фіксованим або залежати від виконання певних умов. Зазвичай вони розраховані на технічну допомогу або на підготовку кадрів. В Україні Бюджетним кодексом передбачено фінансування програм розвитку місцевого

господарства, природоохоронних заходів, соціального захисту, соціального забезпечення та ін. Нажаль, надання нецільових коштів приватним структурам, які можуть бути використані на власний розсуд підприємця за умов, наприклад, подальшої його участі у покращенні життя громади, неможливе.

Акціонерне фінансування на думку іноземних фахівців є будь-яка інвестиція, що вимагає виплати дивідендів чи гонорарів. Органи місцевої влади в Україні мають право вкладати бюджетні кошти в статутні фонди суб'єктів підприємницької діяльності, в той час, як право на приватизацію таким чином створеного комунального підприємства законодавчо не врегульоване. Особливість ліцензійних платежів, які також відносять до складу акціонерного фінансування, полягає в тому, що відрахування як плата за надані фінансові ресурси підприємцями здійснюється у заздалегідь визначений термін, їх обсяг збільшується із збільшенням продажу, а у випадку банкрутства їх виплати припиняються. Інформація про такий вид фінансування інвестиційних проектів в нашій країні відсутня.

Податкові пільги чи кредити надаються компаніям для компенсації податків на власність, продаж чи матеріальні запаси. В Україні органи місцевого самоврядування мають право надавати пільги по сплаті місцевих податків та зборів, а також тих податків, зборів та інших обов'язкових платежів, які зараховуються до місцевих бюджетів. Законом України «Про систему оподаткування» передбачено пільги виключно окремим категоріям платників, а не окремим суб'єктам господарювання. Можливість надавати податковий кредит мають лише державні органи влади в межах преференцій для депресивних регіонів через створення спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку.

Позики органів місцевого самоврядування надаються за відсотковою ставкою нижчою від ринкового рівня на різний термін, компаніям, які мають труднощі з отриманням кредитів в приватних установах. Також вони можуть сплачувати відсотки по позиках та надавати гарантії повернення цих позик. З прийняттям Бюджетного кодексу України органам місцевого самоврядування дозволяється лише надавати гарантії щодо виконання боргових зобов'язань суб'єктам підприємницької діяльності на умовах платності, строковості, майнового забезпечення та зустрічних гарантій. Все інше заборонено.

Як видно з наведеного вище, у зв'язку з відсутністю в Україні достатньої кількості різноманітних джерел фінансування інвестицій, пов'язаних з наданням послуг соціального та екологічного характеру, реалізація проектів такого типу утруднено. Саме тому застосування світового досвіду в цій сфері, як то допомога компаніям, які впроваджують в життя проекти, результатами яких будуть покращення якості навколишнього середовища чи життя людей, через надання бюджетних

коштів чи можливості зменшити витрати, буде сприяти подальшому всебічному розвитку громади, регіону і країни в цілому.